

ΟΜΑΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Υπόμνημα για την Ανάγκη Αξιολόγησης και Αναθεώρησης της Αποτελεσματικότητας των Διατάξεων που Θεσπίστηκαν με τους ν. 4254/2014 και 4261/2014 σχετικά με την Ενιαία Τιμή Βιβλίου

Στην Ελλάδα, οι διατάξεις για την προστασία της τιμής του βιβλίου από τις ελεύθερες εκπτώσεις εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά με το ν. 2557/1997 (νόμος «Ενιαίας Τιμής Βιβλίου»). Οι διατάξεις αυτές αναθεωρήθηκαν με τους ν. 4254/2014 (άρθρο 1) και ν. 4261/2014 (άρθρο 186), λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Έκθεσης: OECD, *Competition Assessment Reports: Greece, Version 2013*. Με την τροποποίηση του νόμου, η διετής προστασία της τιμής των βιβλίων από τις ελεύθερες εκπτώσεις του ν. 2557/1997, περιορίστηκε μόνον στα «λογοτεχνικά» βιβλία και μόνον στην 1^η τους έκδοση.

Με βάση την εμπειρία από την εφαρμογή της μερικής «απελευθέρωσης» της αγοράς του βιβλίου, τα τελευταία τρία χρόνια, η κατάσταση του κλάδου στη χώρα μας επιδεινώθηκε ως προς πολλούς από τους δείκτες της. Επομένως, διαπιστώνεται με δραματικό τρόπο η αποτυχία της ασκούμενης πολιτικής και κρίνεται **επιτακτική** και **επείγουσα** η αναθεώρηση των ανωτέρω ρυθμίσεων, με την κατάργηση των εξαιρέσεων και την επαναφορά της ισχύος του ν. 2557/1997 χωρίς περιορισμούς, για όλα τα βιβλία και για χρονικό διάστημα 2 ετών από την τελευταία επανέκδοση, όπως ίσχυε έως το 2014.

Οι κυριότεροι λόγοι που επιβάλλουν την ανωτέρω αναθεώρηση είναι οι εξής:

- Η ελληνική γλώσσα αποτελεί μία από τις αρχαιότερες και, ταυτόχρονα, μία από τις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες στην ΕΕ (ομιλείται από 11 εκ πολίτες σε σύνολο 500 εκ πολιτών της Ένωσης). Η προστασία και διατήρησή της αποτελεί στοιχείο διαφύλαξης της Ευρωπαϊκής Γλωσσικής και Πολιτισμικής Πολυμορφίας. Επιπλέον, στο εσωτερικό της χώρας μας καταγράφονται διάλεκτοι πολιτισμικών μειονοτήτων (minority languages), καθώς και διάφορες γλώσσες προσφύγων και μεταναστών. Το ελληνικό βιβλίο αποτελεί μοναδικό μέσο διαφύλαξης και διάδοσης της ελληνικής γλώσσας, καθώς και προώθησης της γλωσσικής/πολιτισμικής πολυμορφίας στην Ελλάδα και την Ευρώπη.
- Σύμφωνα με το Άρθρο 167 της Ενοποιημένης Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ, πρώην Άρθρο 151 ΣΕΚ), η πολιτική της ΕΕ (α). συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και (β). σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους. Η δράση της Ένωσης (εάν αυτό είναι αναγκαίο), υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση των κρατών μελών στον τομέα της καλλιτεχνικής και λογοτεχνικής δημιουργίας. Επιπλέον, θεσπίζεται ότι όταν η ΕΕ αναλαμβάνει δράσεις δυνάμει άλλων διατάξεων των Συνθηκών, λαμβάνει υπόψη τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στον σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.

- Σε διαδοχικά κανονιστικά κείμενα, αποφάσεις και ψηφίσματα του Συμβουλίου, της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το βιβλίο έχει αναγνωριστεί ως μοναδικό στο είδος του οικονομικό, μορφωτικό και πολιτιστικό αγαθό. «Αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής ζωής στην Ευρώπη», το χαρακτηρίζει Ανακοίνωση της Επιτροπής της 3.8.1989 COM (1989) 258.
- Σύμφωνα με τον Γάλλο θεωρητικό Jean Claude Passeron, το βιβλίο αποτελεί το πλέον πολύμορφο από τα πολιτιστικά προϊόντα, καθώς η ανάγνωσή του συνδυάζει ταυτόχρονα πολιτιστικές, μορφωτικές και ψυχαγωγικές κοινωνικές-πολιτιστικές πρακτικές και αποβλέψεις.
- Η κρατική παρέμβαση στην αγορά του βιβλίου, με τις ανωτέρω ρυθμίσεις, έχει στόχο την εξασφάλιση του βέλτιστου επιπέδου συγγραφής, έκδοσης και κυκλοφορίας των βιβλίων. Η τελευταία έχει καθοριστική σημασία για τους τομείς της γλώσσας, του πολιτισμού, της εκπαίδευσης, της πολυμορφίας, του δημόσιου διαλόγου και της δημοκρατίας της χώρας. Η ανωτέρω ισορροπία δεν μπορεί να επιτευχθεί με την «ελεύθερη» λειτουργία της αγοράς, σύμφωνα με τη διεθνή βιβλιογραφία αλλά και την ασκούμενη πολιτιστική πολιτική. Αυτό συμβαίνει διότι η παραγωγή ορισμένων τουλάχιστον -αν όχι όλων- των βιβλίων (λ.χ. των βιβλίων φιλοσοφίας ή ποίησης, σε ένα ολιγάριθμο αναγνωστικό κοινό), συνιστά παραγωγή δημόσιων αγαθών (public goods), με πολλαπλές θετικές εξωτερικές επιδράσεις (external benefits) οι οποίες δεν αποτυπώνονται στην τιμή τους και δεν μπορούν να αποζημιωθούν ισόποσα από όσους επωφελούνται από αυτές (βλ. Throsby & Withers στο *Economic Support for the Arts*, 1983). Είναι σημαντικό να τονιστεί εδώ, επίσης, ότι σε μια αγορά με χαρακτηριστικά μονοπωλιακού ανταγωνισμού (monopolistic competition), όπως αυτή της αγοράς του βιβλίου, κάθε ένας τίτλος βιβλίου αποτελεί ιδιόμορφο, ξεχωριστό προϊόν το οποίο παράγει τη δική του ζήτηση· σημασία έχει η εξασφάλιση της δυνατότητας παραγωγής (έκδοσης) όσο γίνεται περισσότερων διαφοροποιημένων, καινοτόμων τίτλων βιβλίων.
- Συστήματα Ενιαίας Τιμής Βιβλίου διαθέτουν σήμερα η πλειοψηφία των κρατών-μελών της ΕΕ πριν από την τελευταία διεύρυνση (ήτοι, της πρ. ΕΕ-15: Γερμανία, Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία, Πορτογαλία, Αυστρία, Ολλανδία, Δανία, Νορβηγία, Ελλάδα), καθώς και 21 από τα 34 κράτη μέλη του ΟΟΣΑ, μεταξύ των οποίων χώρες με πολύ διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά όπως το Μεξικό, η Ν. Κορέα και η Ιαπωνία.
- Η Σύμβαση του 2005 της UNESCO για την Πολιτιστική Πολυμορφία (την οποία η χώρα μας έχει κυρώσει με νόμο), περιλαμβάνει μέτρα υποστήριξης των πολιτιστικών βιομηχανιών για την προάσπισή της. Η Ευρωπαϊκή Ένωση και οι θεσμοί της αναφέρονται συχνά στη Σύμβαση αυτή για θέματα που σχετίζονται με το εξωτερικό εμπόριο. Τα σημεία της Σύμβασης τα οποία σχετίζονται, δυνητικά, με το μέτρο της ενιαίας τιμής βιβλίου είναι τα εξής:
Άρθρο 6

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Μέσα στο πλαίσιο των πολιτιστικών πολιτικών και μέτρων που περιγράφονται στο άρθρο 4.6 και λαμβάνοντας υπόψη τις εκάστοτε περιστάσεις και ανάγκες του, κάθε Μέρος μπορεί να υιοθετεί μέτρα, που προορίζονται για την προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων στο έδαφος του

2. Τα μέτρα αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν:

α. Ρυθμιστικά μέτρα, που αποσκοπούν στην προστασία και την προώθηση της πολυμορφίας των πολιτιστικών εκφράσεων,

β. Μέτρα τα οποία προσφέρουν, με κατάλληλο τρόπο, ευκαιρίες στις εθνικές πολιτιστικές δραστηριότητες, αγαθά και υπηρεσίες ώστε να βρουν τη θέση τους ανάμεσα στο σύνολο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, αγαθών και υπηρεσιών, που είναι διαθέσιμες στο έδαφός τους, σε ό,τι αφορά τη δημιουργία, την παραγωγή, τη διάδοση, τη διανομή και την απόλαυσή τους, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων, που σχετίζονται με τη γλώσσα που χρησιμοποιείται για τις εν λόγω δραστηριότητες, αγαθά και υπηρεσίες,

γ. Μέτρα, που αποσκοπούν στο να παρέχουν στις ανεξάρτητες εθνικές πολιτιστικές βιομηχανίες και στις δραστηριότητες του μη επίσημου τομέα πραγματική πρόσβαση στα μέσα παραγωγής, διάδοσης και διανομής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, αγαθών και υπηρεσιών,

- Σε ψήφισμά του της 16.12.1999, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δέχεται ότι το βιβλίο αποτελεί τόσο οικονομικό όσο και πολιτιστικό αγαθό και ότι «Η διατίμηση των βιβλίων, η οποία εφαρμόζεται σε ορισμένα κράτη μέλη, εξασφαλίζει την ύπαρξη πολυάριθμων ανεξαρτήτων εκδοτικών οίκων, συμβάλλει στη διατήρηση και προώθηση της πολύμορφης λογοτεχνικής παραγωγής, στην ελευθερία της γνώμης, στην ανεξαρτησία της έρευνας, της επιστήμης και της διδασκαλίας καθώς και – σε διασυνοριακό επίπεδο όσον αφορά τις περιοχές με κοινή γλώσσα – στην προώθηση της ευρωπαϊκής ιδέας και διασφαλίζει χωρίς άμεση ή έμμεση κρατική βοήθεια ένα πυκνό δίκτυο εκδόσεων, προσφέροντας στον αναγνώστη πλούσια και ποιοτικά βιβλία και εύκολη πρόσβαση σε αυτά». Σε επόμενο ψήφισμά του, του 2001 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλεί την Επιτροπή, «να αναγνωρίσει και να σεβαστεί τα εθνικά και περιφερειακά μέτρα για την προώθηση του βιβλίου, περιλαμβανομένης της διατίμησης των βιβλίων, σύστημα που βελτιώνει καλύτερα από κάθε άλλο την παραγωγή και διανομή λογοτεχνικών έργων, χωρίς να θίγεται ο ανταγωνισμός» (2001/2061 (INI)).
- Τον Μάρτιο του 2015 η Ενιαία Τιμή Βιβλίου εξαιρέθηκε από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και ΕΕ σχετικά με τη Διατλαντική Σχέση Εμπορίου και Επενδύσεων (TTIP), μετά από αίτημα της Ένωσης Γάλλων Βιβλιοπωλών, γεγονός που αποδεικνύει τη σημασία της για το «ευρωπαϊκό πολιτιστικό κεκτημένο» (http://www.nytimes.com/2015/11/03/world/europe/bookstores-in-france-dodge-a-bullet-in-trade-talks.html?_r=2). Στο πλαίσιο της ίδιας διαπραγμάτευσης, ο Γερμανός αντικαγκελάριος και υπουργός Εθνικής Οικονομίας, Sigmar Gabriel,

υπερασπίστηκε δημόσια την Ενιαία Τιμή Βιβλίου η οποία αποτελεί τη «ραχοκοκαλιά του πολιτισμού», όπως είπε, τονίζοντας ότι «μπορεί κανείς να αποδείξει ότι τα πρότυπα της πολιτιστικής ποικιλομορφίας που έχουν επιτευχθεί στην Ευρώπη θα διατηρηθούν στο μέλλον – και μπορούν να διατηρηθούν· η πολιτιστική ποικιλομορφία είναι τυπικό γνώρισμα της Γερμανίας και της Ευρώπης και πρέπει σε κάθε περίπτωση να διατηρηθεί» (<http://www.boersenblatt.net/796014>)

- Ο Σύλλογος Γερμανών Εκδοτών και Βιβλιοπωλών έχει αποστείλει τρεις επιστολές στην ελληνική πολιτική ηγεσία (στον πρ. πρωθυπουργό κ. Α. Σαμαρά, τον πρ. Υπουργό Ανάπτυξης κ. Κ. Χατζηδάκη και στον νυν Υπουργό Οικονομίας κ. Γ. Σταθάκη), εξηγώντας τους γιατί συνηγορεί απερίφραστα υπέρ της Ενιαίας Τιμής Βιβλίου. Στην τελευταία από αυτές, με ημερομηνία 11.11.2015, αναφέρουν: «Η Ενιαία Τιμή Βιβλίου εφαρμόζεται στη Γερμανία εδώ και 150 περίπου χρόνια και διέπεται πλέον από νόμο, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το 2002. Στη Γερμανία, τόσο οι αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής όσο και η κοινωνία στο σύνολό της συμφωνούν ότι τα βιβλία δεν είναι απλώς ένα ακόμα εμπόρευμα, αλλά έχουν ιδιαίτερη πολιτιστική αξία. Για τον λόγο αυτό, τα βιβλία δεν υπόκεινται στους νόμους της αγοράς, όπως τα υπόλοιπα αγαθά. [...] Η αντίληψη ακριβώς ότι το βιβλίο είναι πολιτιστικό αγαθό αποτελεί τη βάση του συστήματος της Ενιαίας Τιμής Βιβλίου και διασφαλίζει ότι η Γερμανία διαθέτει μεγάλη ποικιλία τίτλων και είναι μία από τις σταθερότερες αγορές βιβλίου στον κόσμο. Η κατάργηση της Ενιαίας Τιμής, που διασφαλίζει ότι ένα βιβλίο διατίθεται στην ίδια τιμή σε όλα τα σημεία πώλησης μιας χώρας, θέτει σε κίνδυνο την ύπαρξη της ευρείας ποικιλίας τίτλων και το εκτεταμένο δίκτυο βιβλιοπωλείων, πράγμα που θα έχει αρνητικές επιπτώσεις στο σύνολο της κοινωνίας. Όπως πληροφορηθήκαμε, αρκετοί βιβλιοπώλες στην Ελλάδα έχουν ήδη εμπλακεί σε πόλεμο τιμών μετά την κατάργηση του νόμου περί Ενιαίας Τιμής Βιβλίου. Ένα άλλο ανησυχητικό ζήτημα που είχαμε επισημάνει και στους προκατόχους σας παρατηρείται σε διάφορες χώρες που κατήργησαν την Ενιαία Τιμή: η μέση τιμή των βιβλίων αυξήθηκε! Παράλληλα, οι επιλογές περιορίζονται, λιγότεροι τίτλοι διατίθενται στους αναγνώστες σε ελκυστικές τιμές και το δίκτυο των βιβλιοπωλείων φθίνει. Άπαξ και η ζημιά συντελεστεί, οι εξελίξεις αυτές δεν είναι εύκολα αναστρέψιμες. Για τους λόγους αυτούς, ο Σύλλογος Γερμανών Εκδοτών και Βιβλιοπωλών χαιρετίζει με ενθουσιασμό την απόφασή σας να επαναφέρετε την Ενιαία Τιμή Βιβλίου στην Ελλάδα. Είναι πολύ σημαντικό να λάβετε υπόψη σας το γεγονός ότι ο χρόνος είναι ουσιώδης παράγων στην εξέταση ανατροπής της απόφασης που πήρε η προηγούμενη ελληνική κυβέρνηση».
- Το 2014 επιστολή στον τότε πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Χ Μ. Μπαρόζο, καλώντας τον να προστατεύσει την Ενιαία Τιμή Βιβλίου στην Ελλάδα, είχαν αποστείλει το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Centre National du Livre/CNL) καθώς και οι Σύλλογοι Εκδοτών (Syndicat national de l'édition/SNE), Βιβλιοπωλών και Μεταφραστών της Γαλλίας.
- Στις 12 Μαΐου 2016, η Επίτροπος Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και ΜΜΕ κ. Elzbieta Bienkowska, απαντώντας στην ερώτηση του

Έλληνα ευρωβουλευτή κ. Γιώργου Γραμματικάκη, τοποθετήθηκε σαφώς υπέρ της ευχέρειας κάθε χώρας να ορίζει ή μη σύστημα ενιαίας τιμής και αναφέρθηκε στη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Το περιεχόμενο της απάντησής της ήταν το εξής: «Η Επιτροπή δεν διαθέτει συγκεκριμένα στοιχεία σχετικά με τον αντίκτυπο που έχουν τα συστήματα ενιαίας τιμής βιβλίου στις τιμές των βιβλίων και των εκδόσεων, στις πωλήσεις και στα επίπεδα απασχόλησης στον κλάδο. [...] Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προστασία του βιβλίου ως πολιτιστικού αγαθού μπορεί να θεωρηθεί ως επιτακτικός λόγος δημόσιου συμφέροντος δυνάμενος να δικαιολογήσει μέτρα περιορισμού της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι τα μέτρα αυτά είναι κατάλληλα προς επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν βαίνουν πέραν αυτού που είναι αναγκαίο για την υλοποίησή του. Το Δικαστήριο έχει επίσης αποφασίσει ότι εθνική ρύθμιση που προβλέπει ενιαία τιμή λιανικής πώλησης πρέπει να θεωρείται ως διάταξη που περιορίζει ή απαγορεύει ορισμένες ρυθμίσεις πώλησης και, ως εκ τούτου, ενδέχεται να είναι συμβατή με τη νομοθεσία της ΕΕ, υπό τον όρο ότι εφαρμόζεται, νομικά και πραγματικά, χωρίς διακρίσεις. Δεδομένου ότι η συμμόρφωση των εθνικών νομοθεσιών με τους κανόνες της ΕΕ εξαρτάται από μια σειρά πραγματικών, νομικών και οικονομικών στοιχείων, η αξιολόγηση των εν λόγω νομοθεσιών από την Επιτροπή πραγματοποιείται κατά περίπτωση»

- Η επιχειρηματολογία της Έκθεσης του ΟΟΣΑ του 2013, στην οποία βασίστηκαν οι διατάξεις των ν. 4254/2014 και ν. 4261/2014, υπήρξε πρόχειρη, ανεπαρκής, υπερβολικά συνοπτική (μόλις 7 σελίδων) χωρίς διεθνή τεκμηρίωση. Αφενός παρέβλεψε το γεγονός ότι η αύξηση της τιμής των βιβλίων στη χώρα μας έπεσε σε επίπεδα κάτω από αυτή του ΔTK, μετά από την εφαρμογή του ν. 2557/1997, σε σύγκριση με την αμέσως πρότερη περίοδο (στοιχεία ΕΣΥΕ/ΕΛΣΤΑΤ, δημοσιευμένα στην ιστοσελίδα του ΕΚΕΒΙ). Αφετέρου, ενώ στην ίδια έκθεση παρατίθενται (εντός πλαισίου) τα συμπεράσματα της βρετανικής έκθεσης της Επιτροπής Fishwick (2008), στην οποία αναφέρεται ότι η τιμή των βιβλίων μειώθηκε μεν για τα ευπώλητα βιβλία, αυξήθηκε δε όσον αφορά όλες τις υπόλοιπες κατηγορίες βιβλίων [«consumers who read bestselling titles are probably paying less after deregulation but readers of other minority-interest titles are almost certainly paying more»], το πολύ σημαντικό αυτό εμπειρικό εύρημα στη συνέχεια αγνοήθηκε παντελώς.
- Σύμφωνα με όλες τις υπάρχουσες μετρήσεις της αγοράς του βιβλίου από την ισχύ εφαρμογής των νέων ρυθμίσεων έως σήμερα, όλοι οι δείκτες της αγοράς του βιβλίου επιδεινώθηκαν (σύντομα θα διαθέτουμε πλήρη και αναλυτική τεκμηρίωση, με τη βοήθεια ειδικής υπό εκπόνηση μελέτης του ΥΠΠΟ). Οι δημοσιευμένοι ισολογισμοί δείχνουν μείωση του κύκλου εργασιών και της κερδοφορίας όλων ανεξαιρέτως των επιχειρήσεων (βλ. Γιάννης Μπασκόζος, «Στοιχεία για τη χαμένη πενταετία του βιβλίου», fairead.net, 5.2.2016). Τα στοιχεία της βάσης books-in-print της Βιβλιονέτ δείχνουν διαρκή μείωση της βιβλιοπαραγωγής, κατά 1.000 περίπου τίτλους κάθε χρόνο (βλ. Γιάννης Μπασκόζος, *ό.π.*, 5.2.2016). Τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ αποδεικνύουν ότι ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή του βιβλίου παρέμεινε μεν

χαμηλότερος από αυτόν του γενικού ΔTK, αλλά χωρίς σημαντική μείωση. Αυτό οφείλεται στο φαινόμενο η ονομαστική τιμή των βιβλίων τα οποία 'απελευθερώνονται' να αυξάνεται, τεχνητά, ώστε να αποφέρει στους εκδότες τους μετά την έκπτωση το ίδιο με πριν οικονομικό έσοδο - επιβαρύνοντας τους μη εκπτώτικους πωλητές (βλ. www.ekebi.gr). Ταυτόχρονα, ο συνολικός αριθμός των βιβλιοπωλείων μειώθηκε ακόμη περισσότερο, την περίοδο 2014-2016 (με την αναστολή λειτουργίας των αλυσίδων Παπασωτηρίου και Ελευθερουδάκη/Newsstand, καθώς και εκατοντάδων άλλων μικρότερων, ανεξάρτητων βιβλιοπωλείων του κέντρου και βιβλιοπωλείων της επαρχίας), μειώνοντας τα σημεία πώλησης βιβλίων και περιορίζοντας την πρόσβαση του πληθυσμού της χώρας στο βιβλίο.

- Η εμπειρία της περιόδου 2014-2016 έδειξε ότι οι δυνατότητες «ελεύθερων» εκπτώσεων στα μη-λογοτεχνικά βιβλία, σε ποσοστό άνω του 10%, δεν ακολουθήθηκαν στην πράξη από τις περισσότερες από τις εταιρείες λιανικής πώλησης βιβλίων, από τα μικρά και μεσαία βιβλιοπωλεία έως τις αλυσίδες βιβλιοπωλείων και μικτών καταστημάτων που δέσποζαν ή δεσπόζουν στην αγορά (μετά το κλείσιμο δύο εξ αυτών). Με την εξαίρεση ενός μικρού αριθμού κατεχοχών εκπτώτικων βιβλιοπωλείων, όλοι οι υπόλοιποι πωλητές εξακολουθούν να προσφέρουν έκπτωση 10% στην τιμή εκδότη και λίγες μόνο προσφορές σε μικρό αριθμό παλαιότερων τίτλων ή δοκιμίων. Οι συνθήκες επιβίωσης των νέων μικρών, ανεξάρτητων βιβλιοπωλείων που δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης έγιναν πιο δύσκολες, καθώς το πεδίο ανταγωνισμού τους με τα εκπτώτικά βιβλιοπωλεία, που δραστηριοποιούνται και στο Ίντερνετ, μεταφέρθηκε στο επίπεδο των τιμών. Οι νέες ρυθμίσεις, επομένως, συμβάλλουν στη διαμόρφωση έντονα ολιγοπωλιακών συνθηκών στην αγορά του βιβλίου υπέρ ενός μικρού αριθμού λιανοπωλητών. Ταυτόχρονα, οι δυσχέρειες όλων των υπόλοιπων βιβλιοπωλείων οδηγούν σε μείωση των σημείων πώλησης επιδεινώνοντας τις συνθήκες έκδοσης και κυκλοφορίας των πιο δύσκολων, εμπορικά, βιβλίων, οδηγώντας πολλούς από τους εκδότες των τελευταίων σε κλείσιμο.
- Η απελευθέρωση των εκπτώσεων των βιβλίων μετά την πρώτη έκδοση, η οποία αφορά συνήθως τα 1.000 πρώτα αντίτυπα, έχει επιπτώσεις στα έσοδα των δημιουργών. Σε μια αγορά που ο μ.ό. της «επιτυχίας» ενός ευπώλητου βιβλίου προσδιορίζεται στα 5.000-10.000 αντίτυπα, ενώ είναι μετρημένες οι περιπτώσεις best sellers ή long sellers που οι πωλήσεις τους άγγιξαν ή ξεπέρασαν τα 50.000 αντίτυπα, η απορρύθμιση των τιμών πώλησης επιφέρει σημαντική ζημιά στην αποζημίωση των πνευματικών δημιουργών. Από την πλευρά των εκδοτικών οίκων, τα έσοδα τα οποία εξασφάλιζε η εφαρμογή της Ενιαίας Τιμής Βιβλίων επί των πωλήσεων των πιο εμπορικών βιβλίων, επανεπενδύονταν όλα στην έκδοση άλλων, λιγότερο εμπορικών τίτλων από τους ίδιους εκδοτικούς οίκους, σύμφωνα με τους καταλόγους τους.

- Οι εξελίξεις αυτές έχουν εξαιρετικά αρνητικές επιπτώσεις για τη συνέχιση της δραστηριότητας και την ίδια την εξασφάλιση της δυνατότητας έκδοσης και κυκλοφορίας του βιβλίου στη χώρα μας, απειλώντας την πολιτισμική πολυμορφία, τον δημόσιο διάλογο και την κοινωνική συμμετοχή στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό των πολιτών της. Όπως τονίστηκε ήδη, εκ μέρους τόσο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όσο και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, αναγνωρίζεται το δικαίωμα ενός κράτους -μέλους να νομοθετεί με βάση την προστασία του πολιτισμού και της πολυμορφίας του, δικαίωμα το οποίο προκύπτει από τη Συνθήκη Λειτουργίας της ΕΕ, και δεν αντίκειται, σε ό,τι αφορά την Ενιαία Τιμή Βιβλίου, προς την Ευρωπαϊκή Νομοθεσία Ανταγωνισμού και Ελεύθερης Αγοράς.

Για τους λόγους αυτούς, προτείνεται η αναθεώρηση των ρυθμίσεων των ν. 4254/2014 και ν. 4261/2014 με την άμεση επαναφορά των διατάξεων του νόμου 2557/1997, όπως ίσχυαν έως το 2014.

[Το ανωτέρω υπόμνημα υποβλήθηκε από το γραφείο του Υπουργού Πολιτισμού προς το γραφείο του Υπουργού Οικονομίας τον Ιούνιο του 2016 και οδήγησε στην ένταξη της αναθεώρησης της μεταρρύθμισης του 2014 στη διαπραγμάτευση με τα τεχνικά κλιμάκια των θεσμών, ΕΕ, ΕΚΤ, ΕΣΜ και ΔΝΤ, η οποία βρίσκεται εν εξελίξει, περιλαμβάνοντας την εκπόνηση μελέτης αξιολόγησης, μέσα στο 2017.]